

PLB švenčia 65-metį: iššūkių diasporai netrūksta, o vaidmuo karo kontekste lieka itin svarbus

Šiemet Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB) švenčia 65 metų jubiliejų. Oficialiai 58-ais praėjusio šimtmečio metais įsikūrusios organizacijos tikslai keičiasi – prieš Lietuvai atgaunant Nepriklausomybę lietuviai išeiviai telkėsi tam, kad išsaugotų kalbą ir kultūrą bei nuolat pasauliui primintų apie mūsų šalies okupaciją. Po 1990 m. kovo 11-osios svarbiausio iššūkio nebeliko, tačiau atsirado nauji – PLB siekia nuolat stiprinti tiek pasaulio lietuvių bendruomenes, tiek pačią Lietuvos valstybę. Rusijos pradėto kruvino karo prieš Ukrainą kontekste diasporos vaidmuo ir vėl tampa kaip niekad svarbus. PLB 65-čio proga kalbiname PLB pirmininkę Dalią Henke, diasporos tyrėją Iloną Strumickienę ir Australijos lietuvių bendruomenės vadovę Rasą Mauragienę.

Ana VENGROVSKAJA

PASAULIOLIETUVIS.LT

Suvažiavime Palangoje akcentuos ateities planus

Paminėti PLB jubiliejui bus skirti du pagrindiniai įvykiai. Rugpjūčio 3 d. Angelų kalvoje Trakų rajone bus iškilmingai atidengtas Pasaulio lietuvių angelas. Ši tautodailininko Sauliaus Lampicko 3.5 – 4 metrų aukščio skulptūra simbolizuos pasaulio lietuvių vienybę ir taps padėka tautai diasporoje ir Lietuvoje už susitelkimą „Vardan tos…“

Iškart po renginio dalyviai išvyks į PLB ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos

lyderių suvažiavimą, vyksiantį Palangoje iki rugpjūčio 6 d. Suvažiavime dalyvaus diasporos ir svarbiausių Lietuvos valdžios institucijų atstovai. Pasak PLB pirmininkės Dalios Henke, suvažiavimo susitikimai koncentruosis ne į bendruomenės istoriją, o į ateities viziją ir aktualijas. „Nors suvažiavimas yra skirtas PLB 65 metų jubiliejui, mažiau akcentuosime istoriją. Refleksijai, kas yra PLB, ką nuveikė, bus skirta paskutinė diena. Daugiau diskutuosime apie dabartį ir apie ateitį: kaip stiprinti lietuvių bendruomenes, kaip ir kokiose srityse daugiau sąveikauti su Lietuva. Pakelsime Lietuvos pilietinio pasipriešinimo temą, kuri daug metų gulėjo stalčiuose, nes nebebuvo reikalinga. Kalbėsime apie tai, kaip kovoti su dezinformacija ir, jeigu ateitų diena „X“, kaip turėtų veikti diaspora”, – sako D. Henke.

Dalia Henke. Arūno Sartanavičiaus nuotr.

Su nepriklausomybe budėjimas už Lietuvą tik prasidėjo

Pasak PLB vadovės, keičiantis Lietuvai ir pasauliui PLB nuolat iškyla nauji uždaviniai. Ji išskiria gimtosios šalies – Lietuvos ir lietuvių bendruomenių užsienyje stiprinimą. „Atrodo, kad daugiau nei prieš 30 metų Lietuva tapo nepriklausoma. Būtų galima manyti, kad lietuvių bendruomenės nebesikuria, visi grįžta į Lietuvą, bet tai netiesa. Iki Lietuvos nepriklausomybės PLB buvo sujungusi 17 kraštų bendruomenių, o dabar jų jau yra 55. Todėl vizija, tikslas žvelgiant į ateitį yra stiprinti visas šitas susikūrusias bendruomenes ir instituciškai tiesti tiltus su Lietuva", – sako nuo 2015 m. PLB vadovaujanti D. Henke.

Nuo 2014 m., kai Rusija okupavo Krymą, PLB visokeriopai palaikė Ukrainą, o prasidėjus plataus masto karui bendruomenės palaikymas dar labiau sustiprėjo, buvo renkamos lėšos Ukrainoje gyvenantiems lietuviams. Pasak PLB vadovės, Rusijos pradėto karo prieš Ukrainą kontekste ypač svarbu kovoti su dezinformacija ir siekti, kad Lietuvos vardas pasaulyje būtų pateikiamas teisingai.

„Lietuva nepriklausoma – taip, bet ją reikia visokeriopai stiprinti. Karo Ukrainoje kontekste pamatėme, kad mūsų nepriklausomybę turime ginti ir saugoti. Skautiškai pasakysiu: mes budime, laukiame visokių dezinformacijos atakų. Turime stebėti, kad Lietuvos vardas pasaulyje nebūtų perteiktas kaip nors neteisingai. Tai yra budėjimas už Lietuvos laisvę, demokratiją ir nepriklausomybę. Jis su nepriklausomybe tik prasidėjo", – sako pašnekovė.

Diasporos įnašas: nuo politinio lobizmo iki pinigų perlaidų

Prieš 65 metus įkūrus PLB, viena svarbiausių diasporos užduočių buvo politinis lobizmas. Užsienyje gyvenantys lietuviai buvo aktyvūs svarbiausių Lietuvai įvykių metu – skatino pasaulio šalis pripažinti 1918 m. atkurtą Lietuvos valstybę, Sovietų okupacijos metais nuolat priminė apie atimtą laisvę.

„Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, užsienio Lietuviai visame pasaulyje reikalavo iš savo šalių Lietuvos valstybingumo pripažinimo, teroro nutraukimo, sovietų kariuomenės išvedimo. Diasporos palaikymas buvo svarbus ir Lietuvai siekiant narystės NATO bei ES", – per savo pranešimą Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo forume sakė humanitarinių mokslų daktarė, Lietuvos nacionalinės

bibliotekos Valstybingumo centro vadovė Ilona Strumickienė.

Mokslininkė pastebi, kad tiek per visą savo istoriją, tiek šiuo metu diaspora „nuoširdžiai rūpinasi, įvairiomis formomis padeda Lietuvai, ją remia ir reprezentuoja“. Pasak jos, be politinio lobizmo, išeiviai daro įtaką įvairioms kilmės krašto gyvenimo sritims – dažniausiai diasporos tyrėjų minima ekonominė pagalba, pirmiausia prisidedama piniginėmis perlaidomis ir siuntiniais, bet ir „investicijomis, pagalba jas pritraukiant, pačių įvairiausių veiklų ir sumanymų Lietuvoje finansavimu, naujų ekonomikos sričių plėtojimu“. Strumickienė pažymi, kad lietuvių diaspora prisiima savanorišką ambasadoriavimo Lietuvai funkciją ne tik politinėje erdvėje, bet ir kasdienybėje, diaspora yra svarbi ir Lietuvos kultūros, mokslo, meno vystymuisi.

Tautiškumo išlaikymas kainuoja nemažai

Strumickienė apgailestauja, kad Lietuvoje gyvenantys piliečiai tik iš dalies žino apie diasporos įdirbį siekiant Lietuvos gerovės tiek istoriškai, tiek šiuo metu. „Norėčiau, kad Lietuvos žmonės žinotų ir suvoktų daugiau. Mano nuomone, žinome labai mažai, vertiname labai mažai. Tai yra paradoksalu, nes didelė dalis visuomenės, beveik kiekvienas, turime draugų ar giminaičių, kurie yra šiuolaikinės migracijos žmonės. Vis dėlto tos empatijos ir suvokimo trūksta“, – sako istorikė.

Ilona Strumickienė. Asmeninio albumo nuotr.

Pašnekovė pastebi, kad siekdami išlaikyti lietuvybę, užsienio lietuviai turi kasdien įdėti didelių pastangų, dažnai ir lėšų. „Per vieną interviu pašnekovas klausė: „Lietuvoje būti lietuviu yra lengviausia – čia viskas lietuviškai, o ar suvokiat, ką reiškia išlaikyti lietuvybę užsienyje? Vien nuvažiuoti į šeštadieninę mokyklą ar į parapiją, renginį – turi aukoti savo laiką, energiją, miegą. O jei turi ir suorganizuoti?“ Sunku suvokti, kiek daug „paprastas“ tautiškumo išlaikymas jiems kainuoja”, – sako Lietuvos nacionalinės bibliotekos Valstybingumo centro vadovė.

Pasak tyrėjos, tautiečiams Lietuvoje būtų lengviau suprasti užsienio lietuvius per personalizuotas patirtis neformalios komunikacijos forma. Pavyzdžiui, keliaujant aplankyti užsienyje gyvenančius pažįstamus, apsistoti jų valdomuose viešbučiuose, papietauti lietuviškose restoranėliuose ir išgirsti tų žmonių istorijas.

Diaspora pratusi prie didelių misijų

Strumickienė pastebi, kad diaspora yra pratusi turėti labai didingus tikslus, pavyzdžiui, dešimtmečius ji kovojo už Lietuvos nepriklausomybės atgavimą.

„Diaspora yra pripratusi prie kažkokių didelių tikslų. Yra ta vadinamoji diasporos

misija, kurią ji turėjo ypač po II pasaulinio karo. O dabar jos kaip ir nebėra, tai yra tokia tuštuma: ką čia dabar daryti? Susitikti savaitgaliais ir smagiai praleisti laiką – kažko trūksta. Toks jausmas, kad mūsų diaspora visada ieško to didesnio, kilnesnio tikslo“, – sako pašnekovė. Jos manymu, šiuo metu svarbus iššūkis yra tautinio tapatumo išsaugojimas.

„Tai kainuoja žmogiškų pastangų, finansinių ir visokių kitų pasiaukojimų. Tai nėra nei paprasta, nei kažkokia smulkmenėlė, o didelis ir svarbus darbas, nes globalizacijos procesas veikia žmones tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Dėl to manau, kad nereikėtų jaustis blogai, kad šiuo metu nėra tos didelės misijos. Svarbu yra išlaikyti tinklą, ir, jeigu Lietuvai atsitiktų kažkokia bėda, kad diaspora galėtų reaguoti, prisimintų žinias, *know how*“, – sako I. Strumickienė.

Australijos lietuvė R. Mauragienė: visas gyvenimas sukosi apie lietuvybę

Australijoje gimusi lietuvė Rasa Mauragienė lietuvybės buvo apsupta nuo mažų dienų – karo metais emigravę jos tėvai tautiškumo išlaikymą skatino nuo vaikystės. Šiuo metu tautietė vadovauja Australijos lietuvių bendruomenei ir yra Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės komisijos narė.

„Nuo pat vaikystės dalyvauju lituanistinėje veikloje. Mūsų visas gyvenimas vaikystėje sukosi apie lietuvybę. Lankėme australų mokyklas, bet, kai grįždavome namo, viskas buvo grynai apie lietuvybę. Aš augau tokioje šeimoje, kur visas gyvenimas virė apie lietuvių veiklą, nuo pat mažens priklausiau ateitininkams, vėliau skautams. Eidavau į visokius renginius, deklamavau per minėjimus, talentų vakarus, skambinau, akompanavau kitiems. Viskas virė aplink tą lietuvių bendruomeninį gyvenimą ir tas ir išliko visam gyvenimui”, – pasakoja R. Mauragienė.

Pašnekovė pastebi, kad Australijos lietuvių bendruomenės iššūkiai skiriasi nuo kitų šalių bendruomenių. Atstumai tiek nuo Lietuvos, tiek pačioje Australijoje tarp vieno regiono ir kito yra didžiuliai, o griežtos vizų išdavimo taisyklės lemia, kad naujai atvykstančių lietuvių yra mažai. Australija skaičiuoja nemažai trečios ar ketvirtos kartos lietuvių, kuriems išlaikyti tautinį tapatumą yra labai sunku, o kalbą – beveik neįmanoma.

Rasa Mauragienė. Asmeninio albumo nuotr.

„Mūsų iššūkiai – pirmiausia atstumas nuo Lietuvos, palaikyti gyvus ryšius yra tikrai sunku. Kitas iššūkis – kaip pritraukti naujai atvykusius, kad aktyviai dalyvautų bendruomenėse. Ir trečiasis – kaip galime susigrąžinti mūsų dingusią jaunimo kartą? Dauguma yra mišrios šeimos, kaip jiems išlaikyti lietuvių kalbą savo namuose? Tai yra labai sunkus iššūkis, kaip ir mano vaikų kartai, kurie kalba lietuviškai, bet yra sukūrę mišrias šeimas apie tą laiką, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, ir jau jų vaikai yra ta karta, kuriems lietuvybės nebūtinai reikia“, – dalijasi Australijos lietuvė.

Galėtų pasimokyti tautiškumo iš diasporos

Mauragienė pastebi, kad nors jos anūkai ir nebekalba lietuviškai, tačiau laiko save lietuviais ir mielai tęsia tėvų ir senelių įskiepytas tradicijas.

„Ketvirtoji karta – mano anūkai prarado kalbą tikrai. Bet jie visi domisi tradicijomis, noriai švenčia Kūčias, domisi valgiais“, – sako Australijos lietuvė. Ji pastebi, kad pačioje Lietuvoje globalizacija kelia pavojų tautiškumo išlaikymui, šalies gyventojai tradicijų puoselėjimo galėtų pasimokyti iš užsienyje gyvenančių tautiečių.

„Lietuviai Lietuvoje gal ir yra šalies piliečiai, bet jie yra tiek perėję į globalizmą, praranda lietuvių tapatybę. Tai yra ne tik kalba, kuri yra labai svarbi dalis, bet yra

ir mūsų papročiai, mūsų maistas, visa etnokultūra. „Ai, kam tas Kūčias daryt, einam į restoraną.“ Ir tas parodo, kad tie lietuviški papročiai dingsta. Vestuvės pasidarė visiškai vakarų vestuvės”, – apgailestauja R. Mauragienė.

Bendruomenių veikla keičiasi

Ilgus dešimtmečius lietuvių bendruomenių veikloje aktyviai dalyvavusi R. Mauragienė pripažįsta, kad didelis lūžis, tarsi identiteto krizė, nutiko po įvykio, kurio diaspora ilgai laukė ir tikėjosi – Lietuvos nepriklausomybės atgavimo.

„Po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo mes lyg praradom tikslą, kodėl veikti? Aš esu ta karta, kuriai buvo įkalta: jūs, vaikai, turite kalbėti lietuviškai, išlaikyti lietuvių kalbą, nes Lietuvoj sovietai viską *surusins*. Jūs turit žinoti mūsų liaudies dainas, mokėti tautinius šokius. Mums buvo įkalta, kad išlaikyti lietuvybę yra mūsų pareiga, o atgavus nepriklausomybę lietuvybė lyg ir gali pati išsilaikyti“, – prisimena R. Mauragienė.

Pašnekovė pastebi, kad aktyviau veikia tos Australijos regionų bendruomenės, kuriose yra atvykusių iš Lietuvos (o ne gimusių Australijoje) tautiečių, jos manymu, į bendruomenių valdybas reikėtų pritraukti ir daugiau jaunimo.

„Mūsų veikla dabar pradeda pamažu keistis, kai kuriose bendruomenėse jie labai aktyviai viską bando jau naujoviškai daryti, kad būtų jaunimui įdomu. O kitose dar ne taip. Tai tose vietose, kur dabar daugiau atvykusių iš Lietuvos, ten matome didelius skirtumus, ten viskas pradeda kitaip veikti, daugiau renginių gamtoje ir panašiai“, – sako Australijos lietuvė.

Australijos lietuvių bendruomenės pirmininkė teigia, kad vykstant Rusijos karui Ukrainoje išeiviams turėtų būti dar svarbiau dalyvauti lietuvių bendruomenių veikloje.

„Turime būti pasiruošę, kad – jei Lietuvai kas nors nutiktų – reaguotume savo kraštuose, kad padėtume. Svarbu, kad žmonės išlaikytų savo tapatybę išvažiavę iš Lietuvos. Ir Lietuvai svarbu tas gyvas ryšys su mumis. Yra tiek daug žmonių, kurie yra išvažiavę iš Lietuvos po karo, jų palikuoniai, arba išvažiavę neseniai. Mes visi esame Lietuvos dalis”, – reziumuoja pašnekovė.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo,

nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.